

[Holstein.]

af 40—50 ha Ager og Eng, maa der ikke eksproprieres mere end 10 pCt., for Ejendomme med et Tilliggende af 50—65 ha Ager og Eng maa der eksproprieres indtil 15 pCt., og selvfølgelig er der for alt det, der falder ind under den værste kapitalistiske Kategori, carte blanche til at ekspropriere, bare man ikke kommer ned under de 100 ha. I denne Omgang er der ikke sat mere paa Bordet. Naar det Bord er opspist, er der principielt ikke det fjerneste til Hinder for at princielt med nye Retter.

Jeg ser ved den retslige Side aldeles bort fra, hvad Almenvellet kræver; der er, som sagt, ikke Tvivl om, at Anders Sandøe Ørsted i hvert Fald vilde have korset sig, hvis han saa, at Almenvellet i Danmark i dette Øjeblik krævede Ekspropriation af den Beskaffenhed, der foreslaas i dette Lovforslags § 4. Men saa er der den anden retslige Side, nemlig Grundlovens Bestemmelse om fuld Erstatning.

Vil man end mene, at Spørgsmaalet om Almenvellet er et lovgivningspolitisk Spørgsmaal, som Domstolene aldrig kommer til at tage Stilling til, er jeg ikke sikker paa, at det ikke kan blive saa grelt, at Højesteret kunde og burde føle sig kompetent til at skride ind; men lad gaa, at man betragter dette som et politisk Angiggende, saa er i hvert Fald Spørgsmaalet om fuld Erstatning tilbage.

Men Forskriften om fuld Erstatning, der utvivlsomt er ment ikke blot som en forfatningsmæssig Anvisning til Lovgivningsmagten, et Princip for dens Handlemaade, men som en egentlig Retsforskrift, findes ogsaa i det socialdemokratiske Grundlovsforslag af 1920, der staar, at ingen kan forpligtes til at afstaa sin Formue — det er i Stedet for Ejendom, det er det samme retsligt set — uden hvor Almenvellet kræver det, og det kan kun ske ved Lov og mod fuldstændig Erstatning. Det er anerkendt i det socialdemokratiske Grundlovsudkast af 1920; og ved fuldstændig Erstatning er utvivlsomt ment, at den paagældende Ejer skal holdes fuldkommen skadesløs for det Indgreb, det offentlige gør i hans Formueomraade. Men sker det da, naar man eksproprierer ikke til den Pris, Ejeren kan faa, hvis han sælger sin Jord bedst muligt, men til Jordskyldsvurderingen?

Jeg skal med Hensyn til Jordskyldsvurderingens Forhold til Priserne i Handel og Vandel blot minde om, hvad den eneste videnskabelige Økonom, der upartisk og indgaaende har beskæftiget sig med hele dette Spørgsmaal om Statshusmandsbruget,

nemlig Kontorchef i Statistisk Departement, Jørgen Pedersen, siger i sin Guldmedaille-afhandling af 1928:

„Om Husmandsbruget, en Vurdering af den danske Husmandslovgivnings økonomiske og sociale Betydning“, en Bog, jeg vil anbefale alle ærede Medlemmer, som ikke har læst den, og som interesserer sig for disse Spørgsmaal, at ty til; der findes i Øjeblikket ikke bedre og mere indgaaende Kilde til Bedømmelse af alle disse Spørgsmaal, som Husmandslovgivningen rejser.

Denne Forfatter siger, at Prisen paa Jord ved Parcelbrug i de Aar, han undersøger forud for 1928, ligger ca. 80 pCt. over Jordskyldsvurderingen. Naar det er Tilfældet, er det dog ejendommeligt, at Regeringspartierne, som dog, selv om de ikke vil respektere den nuværende Grundlov, men gaar uden om den ved Lovforslaget her, i hvert Fald maa antages at ville respektere Bestemmelserne i det socialdemokratiske Grundlovsforslag af 1920, vil nøjes med som fuld Erstatning at give Jordværdien.

Men det Spørgsmaal, som rejser sig ved Siden af Erstatningsbestemmelsen — det andet Punkt i Vurderingen af denne Lovgivning — er det rent nationaløkonomiske: Kan det siges, at det vil være nationaløkonomisk fordelagtigt for Landet, hvis der gaas til en Ekspropriationspolitik af den Art, som foreslaas i § 4 i dette Lovforslag?

Ogsaa her vil jeg gerne henvise til Undersøgelserne i den paagældende Kontorchefs Afhandling. Han henviser dertil, at de Økonomer, der hidtil har beskæftiget sig med dette Spørgsmaal, nemlig Riis Hansen, Departementschef i Landbrugsministeriet H. Waage og en fremragende Landmand — men selvfølgelig en Mand, som det ærede Medlem Hr. Niels Frederiksen og den højtærede Landbrugsminister ikke vil regne for sagkyndig paa dette Omraade — nemlig Godsejer Lawaetz paa Kalundborg Ladegaard, alle — og det er jo utvivlsomt Mennesker med vidt forskellig politisk Opfattelse — er kommet til det Resultat, at nationaløkonomisk set betegner Statshusmandsbrugene ikke en Vinding for det danske Samfund. En lignende Betragtning har det socialdemokratiske Landarbejderforbunds Sekretær, Hr. Vilhelm Rasmussen, fremsat for nogle Aar siden, jeg tror i det socialdemokratiske Tidsskrift, der hedder „Socialisten“.

Lad mig blot tilføje, at jeg overfor den ærede Ordfører for Venstre, det ærede Medlem Hr. Madsen-Mygdal, allerede i 1921,